THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper In The Province of Ontario.
PUBLISHED BY
CANADIAN JEWISH PUBLISHING Co. Ltd.
251—253 Queen Street West Telephone Adelaide 3967
Subscription Rates $6 PER YEAR, $3.50 SIX MONTHS
Single Copy — 3 cents
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O. Toronto Ont.
January 22nd 1913

מיט פארשפרייטען ליגענס קען מען ווייט ניט געהן

—)0:(—

די נעכטיגע מארגען־פאסט האט אונז געבראכט פאלגענדען בריעף: געעהרטער רעדאקטאר!

נאך די רעדעס וואס זענען געהאלטען געווארען דעם יום טוב אין עטליכע שולען פון דער קהלה, און לויט די „הענדבילס" וואס מען האט יעדען געטיילט, ווערט אין שטאדט פארשטאנען אז דער „זשורנאל" וויל ביי דער קהלה ניט אנגעהמען אפילו פאר געלט אן „אדווערטייז־מענט", אדער וועלכעס עס געהערט צו דער קהלה.

איז אשטר מעגליך צו ערקלעהרען אויב עס איז ריכטיג, און וואס איז די אורזאכע?

ה. א. שובין.

מיר לייקענען קאטעגאריש אפ די באשולדיגונג וואס מען וויל אויף אונז מאכען.

אז דער „זשורנאל" ענטזאגט זיך ניט צו נעהמען באצאהלטע „אדווערטייזמענטס" פון דער קהלה, וועגען דעם דארפען מיר דאך אפילו קיין רייד ניט פארלירען, איז דאך דער בעסטער באווייז פאר דעם די קהלהס נאטיצען און „בשרות דירעקטארי" וועלכע ערשיינען אפט אין דער צייטונג אבער ניט נאר דאס, דער „זשורנאל" האט נאך קיינמאהל ניט ענטזאגט קיין נייעס פון דער קהלה, אין פיעלע מאהל האבען מיר אפילו געדרוקט נייעסען, באמערקענדיג דערביי בפירוש, אז די באטרעפענדע ידיעות זענען אינו איבערגעגעבען געווארען פון די קהלה־טוער.

אייב עס געפינט זיך ווער וואס זאגט, אדער וויל איינשמועסען, אז דער „זשורנאל" אינטערעסירט קהלה־נייעס, קענען מיר איהם נאר בראנד־מארקען אלס א ל י ג נ ע ר, ווער די פערזאן זאל ניט זיין.

דער „זשורנאל" אלס אן אומפארטייאישע צייטונג אונטערדריקט קיינמאהל ניט קיין צד, מעגען אפילו די ארויסגעזאגטע מיינונגען זיין גע־גען די מיינונגען פון דער רעדאקציע, פארעפענטליכען מיר זיי אבער יעדע־פאל, וויל „פרייע פרעסע" מיינט ניט ביי אין קיין סתם שפיעלוואר.

דער „זשורנאל" האט לעצטענס אנגעהייבען צו דרוקען א סעריע ארטיקלען וועגען דעם טומעל ארום דער קהלה, און דארטען ווערען געגע־בען נאך די טענות און קרישווערדע פון אלע צדדים.

די פיעלע לייט־ארטיקלען אין „זשורנאל" וועגען דעם ענין, זענען איך געגנוג באריהמט אז דער „זשורנאל" פארפאלגט נאר דעם אמת פון דער זאך און דעם וואוילזיין פון דער שטאדט.

אויב די קהלה־טוער זופען זיך אויסצובאהאלטען מיט'ן אויסרייד פון זיין אינטערדריקטע, אויף אזוי וויט האבען מיר ניט געגלויבט.

אבער וואס פשט'לען זיך — זאלען די קהלה טוער ארויסקומען אפען. דער „זשורנאל" וועט זיי געבען גענוג פלאץ פאר זייער ערקלעה־רונג, וויפיעל פלאץ עס זאל ניט נויטיג זיין.

זאלען זיי עס עפענטליך ערקלעהרען, אויב זיי קענען עס.

מיט ליגענס פארשפרייטען קען מען ווייט ניט געהן.

עס האט שוין אין די לעצטע יאהרען עטליכע מאהל פאסירט, יעדעס מאהל ווען די קהלה איז א דורכפאל, שרייט מען „באפט א גנב" — דער „זשורנאל" איז שולדיג, מען אונטערדריקט זיי. אבער מענשען מיט שכל האבען שוין אלץ געמערקט וויסען: אז די בבא־מעשה איז מעהר ניט גילטיג, און אז מיט פארשפרייטען ליגענס אויף אונזער רעכנונג, קען מען וועניג וואס העלפען דער קהלה.

מ'הייסט ניט קושען רויטע פאנען

אין שטאדט איז היינטיגע וואך אפגעהאלטען געווארען א קאנווענ־שאן פון אן עקסטרעמער ארגאניזאציע. די פאליציי האט וועגען דעם געד־וואוסט. די פרעסע האט געבראכט נאטיצען וועגען דער קאנווענשאן, און יעדער איינער האט געוואוסט, אז מען איז ניט אויסען צו באהאלטען זיך פאר אימיצען.

איז אבער די ענגלישע פרעסע דערמיט נאך ניט צופריידען, מען וויל מאכען דעם רושם, אז הינטער די קולוסען פון דער קאנווענשאן האט מען עפעס טריפה'נעס אפגעטאן, — אז מען האט דארט גאט ווייסט וואס באשלאסען.

אין די חשדים האבען שוין געבראכט די נויטיגע רעזולטאטען. קאנטראלער קעמעראן איז ארויסגעטראטען מיט א פזמון, אז ניט נאר האט מען אריינגעלאזען אין לאנד גאט ווייסט וועלכע אגיטאטארען, נאר מען לאזט עקזיסטירען זונטאג־שולען, וואו „מען לערענט די קינדער צו קושען די רויטע פאן".

און דאס איז שוין ניט נאר אן איבערטרייבונג, נאר א פשוט'ע פארדרעהעניש פון פאקטען. די וואס דערמיטיגען זונטאג־שולען אינ'ם ראדיקאלען לאגער, האבען אנדערע וועגען זיי אזוי צו איינפלאנצען אין דעם קינד'ס הארץ דאס געפיהל פון ישר און מיטלייד צו די אונטער־דריקטע און געפלאגטע מאסען. קושען רויטע פאנען געהט כלל ניט אריין אין דעם פראגראם פון יענע שולען, אין דער וואס מאכט אזא באהויפטונג איז ניט באקאנט מיט די טענדענצען פון די זונטאג־שולען פאר ראדיקא־לערע קינדער און האבען בכלל קיינמאל אזא שול מיט די אייגען ניט געזוכט.

מען קאן אלע מאל געפינען מענשען, וואס ווערען זיך אריינגעהמען אין קאפ די אייגענע ווערטער, וואס קאנטראלער קעמעראן האט מיט צוויי מענ צוריק עפענטליך געזאגט. זיין וועט עס אבער ניט אין איינ־קלאנג מיט די אמת'ע מאטיוון פון די זאכען, וואס ווערען דורך די פאר־שידענע ראדיקאלע פיהרער געפרעדיגט פון די פלאטפארמעס. מען דארף פריהער זיין אן נאהענטער צושויער, כדי צו קאנען ארויסטראגען א מיי־נונג וועגען א געוויסען ענין.

אט דער כלל קאן זיך באצייהען ניט נאר אויף דעם דערמאהנטען ענין, נאר אויך אויף אלע אנדערע דערשיינונגען פון דעם עפענטליכען לעבען. עס איז ניט קיין שווערע זאך צו אריינזארפען א פונק אין א פאס פולווער. עס איז אבער שווערליך דאס פייער אויסצולעשען אין די געפאהר צו באזייטיגען. די זונטאג־שולען, אזוי גוט זיי די אנדערע ראדי־קאלערע שולען, זענען ניט באשטימט געווארען צו לערנען די קינדער די תורה פון קושען רויטע פאנען. זייער אויפגאבע איז א־פיעל ברייטערע. דארט לערענט מען די קינדער צו זיין מענשען אין צו קוקען מיט אנדערע אויגען אויף מענשען און זאכען איידער מען קוקט דארויף אין די דורכ־שניטליכע קרייזען.

אין זאל דער קאנטראלער זיין זיכער, אז דערמיט וואס מען האלט אן ראדיקאלע שולען פאר קינדער פון ראדיקאלערע און אויפגעקלערטער־טערע עלטערן, זינדיגט מען ניט, חלילה, אפילו א האר, אין די ראדיקא־לע שולען וועלען די מדינה ג י מ איבערקעהרען!

דער פארזוך צו גרינדען פלייש קא־ראבקעס און זייער דורכפאל

—)0:(—

(דריטער ארטיקעל).

פון ה. מ. קירשענבוים.

—)0:(—

אין די ערשטע צוויי ארטיקלען וועגען דער בשר כשר פראגע, האב איך פון הויפטזעכליך געזוכט צו ערקלעהרען די מאטיוון פון די וועלכע באצוועקען בלויז אן אמת'ע אלגאניזאציע אונטער א פאל שען נאמען. אום צו איבערצייגען אז די טאראנטער אידען איז מיאוס דער עסק פון בשר־כשר, וועלכעס ווערט אלע־מאל געטוצט פאר סקאנדאלען און אנדערע מעשים תעתועים. מיט דעם איצטיגען אר־טיקעל באצוועק איך קודם כל איבערצייג־גען די דורכפאלען פון אלע ביז איצטיגע פארזוכען אויף דעם געביט.

דער פארזוך צו קאנטראלירען בשר־כשר איז ביי פיעלע פערזאנען נאך אריי־בערגעבראכט געווארען פון יענער זייט ים, וואו עס האבען אין די אלטע צייטען עקזיסטירט פלייש קאראבקעס. אום נאכ־צוקומען די געזעצען פון אויפהאלטען כלי קודש.

מיט צעהן יאהר צוריק אין 1914, איז דער שרייבער פון דיעזע שורות געווע־זען דער ערשטער סעקרעטאר פון דער „קהלה" וואו דער אנפאנג איז געמאכט געווארען מיט שחיטת עופות.

לויט דעם באשלוס פון דער דאמאלס־דיגער קאמיטע, האט מען געהעכערט שחיטה געלט פון דריי סענט אויף פינף, אום דאס געהעכערטע געלט זאל געהן פאר תלמוד תורות. די שוחטים וועלכע האבען דאמאלסט באלאנגט צו דער קהלה, אוי־סער צוויי, האבען אלע מיטגעהאלפען דערצו.

נאך דריי חדשים האט זיך ארויסגע־וויזען אז די קהלה איז מאכטלאז. קיין געלט פאר די תלמוד־תורות איז ניט גע־וועזען, און דער טעקס פון צוויי סענט פאר די שוחטים, ווערט שוין געצאהלט יאהר צייט.

דער קהלה אפאראט וועלכער האט דאמאלס אנגעפאנגען מיט א קליינעס פארעגהס. בלויז פון שחיטת עופות, איז געווען ערנסט און עהרליך. עס האבען זיך באטייליגט די אנגעזעהענסטע בעלי־בתים פון שטאדט, וועלכע האבען נעטון די ארבייט אהן פערזענליכע באלוינונג־נען, און אהן זייטיגע מיינונגען.

מען האט געוואלט דורך דער פאראייי־ניגונג פון שחיטת עופות, דערגרייכען דעם צוועק פון שאפען א בשר כשר קהלה, אויס־גלאזען האט זיך גאר ניט דערפון. דער־ווייל אבער צאהלען טאראנטער אידען א טעסק צעהן יאהר צייט, פון וועלכען עס פראפיטירען די שוחטים.

דער פארזוך צו גרינדען אט די פלייש ארגאניזאציעס איז ארויסגעגענומען מיט פיעל איבלען, וועלכע די קהלה אידען פארשאפען האט אמאל אין א ווייטער שטארקער, און דערפאר איז יעדער פאר־זוך א דורכפאל.

מיט בשר־כשר פארנעהמען זיך שוחל אידען וועלכע האבען אויך זייערע רבנים. אט יענע בעלי־בתים וועלכע מאכען אויס־גאבען על חשבון הגביר, וועלעכע שפיע־לען דערביי די רולע פון א שעהנעס אי־דען. אזוי איז פארוויקלט בשר כשר מיט א וועבענטליכען געהאלט פאר די רבנים. און אט דא ליגט די צרה.

ווען א שוחט נעהמט צו א רב, וארנט זי זיך ניט פאר זיין פרנסה. אלעס וואס זי דארף איז איהם געבען א כתב רבנות. וועי־גען פרנסה זאל דעם רב זארגען. פאראן געגנג טריפה זאכען בשר צו מאכען אין טאראנטא, און אט דא איז דער חיופט איבער ארום דער קהלה.

די רבנים קענען זיך ניט צוטייליען מיט דעם געהאלט פון דער שחיטה, יע־דער רב זוכט צו באקומען וואס מעהר, נאטירליך האט אויך יעדער רב זיין צד, און אט די צדדים זענען די קריגערישע ארמיי ביי דער קהלה שלאכט.

פאראן א רב וועלכער באקומט פינף און זעכציג דאלאר א וואך שחיטה געלט. די איבערגיג באקומען בלויז צו דריי־סיג, און אט דער פארדרוס פון די רבנים האט אלע מאל געשארפט די שפיזען פון מחלוקת, ביז דעם איצטיגען פארזוך.

דאס זענען די חיופט שווערינקייטען וועלכע אלע ווייסען נאר מען האט מורא צו זאגען.

עס פארדריסט די בעלי בתים פון א שוחל נעגען די צווייטע פון אן אנדער שוחל, און עס חויבט זיך אן א בשר־כשר קאמף.

זאגאר דער איצטיגער סכסוך ארום די „בית יעקב שוחל" מיט דער „קהל עדת ישראל" האט א צווייטע מעהנאנג מיט בשר־כשר (וועלכעס איך וועל באווייזען) און אויב טאראנטא האט היינט צו טאנ־בלויז צעהן רבנים, וועט א דאנק א קהלה, אויב זי זאל נעגרינדעט ווערען פאר בשר כשר, טאראנטא האבען ארום הונדערט רבנים.

טאראנטא פארמאגט ארום אבציג קליינע שוחטען. יעדער שוחל האט א באר־זונדערע גרופע, און וועלענדיג נאכטון דעם ביישפיעל פון די גרויסע שוחלען, וועמענס רבנים עס באקומען געהאלט פון בשר־כשר, וועט יעדעס שוחלכעל אויס־נעהמען א רב, און אזוי ארום איהם איינשאצען אין גרן א געהאלט פון בשר־כשר, פאר וועלכען טאראנטא וועט דער בשר־כשר פון דער דאמאלס־דיגער קהלה ניט געזוכט צו פאהרען אין אן אמת'ע אלגאניזאציע אונטער א פאל שען נאמען. אום צו איבערצייגען אז די טאראנטער אידען איז מיאוס דער עסק פון בשר־כשר, וועלכעס ווערט אלע־מאל געטוצט פאר סקאנדאלען און אנדערע מעשים תעתועים. מיט דעם איצטיגען אר־טיקעל באצוועק איך קודם כל איבערצייג־גען די דורכפאלען פון אלע ביז איצטיגע פארזוכען אויף דעם געביט.

דער פארזוך צו קאנטראלירען בשר־כשר איז ביי פיעלע פערזאנען נאך אריי־בערגעבראכט געווארען פון יענער זייט ים, וואו עס האבען אין די אלטע צייטען עקזיסטירט פלייש קאראבקעס. אום נאכ־צוקומען די געזעצען פון אויפהאלטען כלי קודש.

מיט צעהן יאהר צוריק אין 1914, איז דער שרייבער פון דיעזע שורות געווע־זען דער ערשטער סעקרעטאר פון דער „קהלה" וואו דער אנפאנג איז געמאכט געווארען מיט שחיטת עופות.

לויט דעם באשלוס פון דער דאמאלס־דיגער קאמיטע, האט מען געהעכערט שחיטה געלט פון דריי סענט אויף פינף, אום דאס געהעכערטע געלט זאל געהן פאר תלמוד תורות. די שוחטים וועלכע האבען דאמאלסט באלאנגט צו דער קהלה, אוי־סער צוויי, האבען אלע מיטגעהאלפען דערצו.

נאך דריי חדשים האט זיך ארויסגע־וויזען אז די קהלה איז מאכטלאז. קיין געלט פאר די תלמוד־תורות איז ניט גע־וועזען, און דער טעקס פון צוויי סענט פאר די שוחטים, ווערט שוין געצאהלט יאהר צייט.

דער קהלה אפאראט וועלכער האט דאמאלס אנגעפאנגען מיט א קליינעס פארעגהס. בלויז פון שחיטת עופות, איז געווען ערנסט און עהרליך. עס האבען זיך באטייליגט די אנגעזעהענסטע בעלי־בתים פון שטאדט, וועלכע האבען נעטון די ארבייט אהן פערזענליכע באלוינונג־נען, און אהן זייטיגע מיינונגען.

מען האט געוואלט דורך דער פאראיי־ניגונג פון שחיטת עופות, דערגרייכען דעם צוועק פון שאפען א בשר כשר קהלה, אויס־גלאזען האט זיך גאר ניט דערפון. דער־ווייל אבער צאהלען טאראנטער אידען א טעסק צעהן יאהר צייט, פון וועלכען עס פראפיטירען די שוחטים.

דער פארזוך צו גרינדען אט די פלייש ארגאניזאציעס איז ארויסגענומען מיט פיעל איבלען, וועלכע די קהלה אידען פארשאפען האט אמאל אין א ווייטער שטארקער, און דערפאר איז יעדער פאר־זוך א דורכפאל.

מיט בשר־כשר פארנעהמען זיך שוחל אידען וועלכע האבען אויך זייערע רבנים. אט יענע בעלי־בתים וועלכע מאכען אויס־גאבען על חשבון הגביר, וועלענדיג שפיע־לען דערביי די רולע פון א שעהנעס אי־דען. אזוי איז פארוויקלט בשר כשר מיט א וועבענטליכען געהאלט פאר די רבנים. און אט דא ליגט די צרה.

ווען א שוחל נעהמט צו א רב, וארנט זי זיך ניט פאר זיין פרנסה. אלעס וואס זי דארף איז איהם געבען א כתב רבנות. וועי־גען פרנסה זאל דעם רב זארגען. פאראן געגנג טריפה זאכען בשר צו מאכען אין טאראנטא, און אט דא איז דער חיופט איבער ארום דער קהלה.

די רבנים קענען זיך ניט צוטייליען מיט דעם געהאלט פון דער שחיטה, יע־דער רב זוכט צו באקומען וואס מעהר, נאטירליך האט אויך יעדער רב זיין צד, און אט די צדדים זענען די קריגערישע ארמיי ביי דער קהלה שלאכט.

פאראן א רב וועלכער באקומט פינף און זעכציג דאלאר א וואך שחיטה געלט. די איבערגיג באקומען בלויז צו דריי־סיג, און אט דער פארדרוס פון די רבנים האט אלע מאל געשארפט די שפיזען פון מחלוקת, ביז דעם איצטיגען פארזוך.

דאס זענען די חיופט שווערינקייטען וועלכע אלע ווייסען נאר מען האט מורא צו זאגען.

עס פארדריסט די בעלי בתים פון א שוחל נעגען די צווייטע פון אן אנדער שוחל, און עס חויבט זיך אן א בשר־כשר קאמף.

זאגאר דער איצטיגער סכסוך ארום די „בית יעקב שוחל" מיט דער „קהל עדת ישראל" האט א צווייטע מעהנאנג מיט בשר־כשר (וועלכעס איך וועל באווייזען) און אויב טאראנטא האט היינט צו טאנ־בלויז צעהן רבנים, וועט א דאנק א קהלה, אויב זי זאל נעגרינדעט ווערען פאר בשר כשר, טאראנטא האבען ארום הונדערט רבנים.

טאראנטא פארמאגט ארום אבציג קליינע שוחטען. יעדער שוחל האט א באר־זונדערע גרופע, און וועלענדיג נאכטון דעם ביישפיעל פון די גרויסע שוחלען, וועמענס רבנים עס באקומען געהאלט פון בשר־כשר, וועט יעדעס שוחלכעל אויס־נעהמען א רב, און אזוי ארום איהם איינשאצען אין גרן א געהאלט פון בשר־

פארוואס סקאטלאנד איז „רויט"

—)0:(—

פון בן לוי.

—)0:(—

די יעניגע וואס אינטערעסירען זיך מיט דעם וואס עס קומט פאר אין ענג־לאנד, די וואס לייענען וועגען דעם, שטוי־סען זיך אפט אן אין דער מאהויפטונג, אז סקאטלאנד איז "רויט". אין ניט קיין פאלשע באהויפטונג, ווארום די ארביי־טער פארטרעטער פון סקאטלאנד אין דעם ענגלישען פארלאמענט זענען מיט אן אמת „רויטער" פון די איבעריגע, רעוואלוציא־נערער און טאקע אויף רעדעוודיגער. זיי רעכענען זיך גארניט מיט דער עטיקעטע פון פארלאמענט און שאנעווען אפילו ניט אזא הויבע דאמע ווי ליידי אסטאר, און זייערע פאדערונגען זענען אלעמאל ד' ראדיקאלסטע.

די "ניו יארק וואָרלד" האט געשיסט איהרען א פארטרעטער קיין גלאזגאו און אנדערע ארומיגע שטעדט צו שטודירען דאס לעבען דארטען, באזונדערס דאס לעבען פון די ארבייטער און אויסגעפי־נען די אורזאך פאר דער סקאטלענדישער "רויטקייט".

ווילאם באלאטהא, וועמען די "וואָרלד" האט געשיקט, האט אנגע־שריבען א סעריע ארטיקלען וועגען דעם פאר זיין צייטונג, און ווי מען קען זעהן פון די אויסצוגען פון דיעזע ארטיקלען איז ניט שווער צו דערגרונטעווען זיך צו דער אורזאך.

גלאזגאו איז איינע פון די רייכסטע ענגלישע אינדוסטריעלע שטעדט. גלאז־גאו, די פאבריקאציע פון גלאזגאו, האט העכסטע אינדוסטריעלע לאנד. אזא שטאדט האט, פארשטעהט זיך, א סך גבירים, עשירים און מיליאנערען. זי האט נייע גבירים, מלחמה גבירים, ספעקולאציע גבירים און אלע אנדערע סארטען גבירים מען זעהט אויס יעדער גרויסער אינ־דוסטריעלער שטאדט.

גלאזגאו האט אבער דערצו א מורא־דיג גרויסע, עלענדע, שווערליך ארימע ארבייטער באפעלקערונג. עס זענען דאר־טען דא אביבער פערציג טויזענט איינצי־מערדיגע הייזער פון אויס הינטערשע פיס־לאך, וואס קענען זיך צופאלען יעדע מינוט און אין יעדען "הויז" אזעלכען וואוינט אפט א גאנץ גרויסע ארבייטער פאמיליע, יעדענפאלס ניט ווייניגער פון פיער מענ־שען. דאך מען דען א בעסערען און קלאהרערען באוויז פאר דעם עלענד פון די ארבייטער דארטען און דאס וואס איז ריכ־טיג פאר גלאזגאו איז אויך ריכ־טיג פאר אנדערע גרעסערע אינדוסטריע־לע שטעדט אין סקאטלאנד.

די וואוינונג פראבלעמע איז אין גלאזגאו איינע פון די פיינליכסטע און אנגעוועהטאנסטע. די שטאדט אליין, מיט דער הילף פון דער רעגיערונג, האט גע־פרוביר טאן פיעלע צו לייזען דעם דאָ־זיגען פראבלעם. מען האט אויסגעבויט א געוויסע צאהל הייזער פאר ארימע אר־טער און מען האט גערעכענט א גאנץ קליינע סומע דירה געלט, און גאנצען האט מען גערעכענט פאר די דאָזיגע נייע רעגיערונגס הייזער 33 פונט א יאהר, אבער אט די דאָזיגע סומע איז אבסאָלוט צו גרויס, איז איבער די כחות פון דעם ארבייטער. דער בעסטער ארבייטער פאר־דיענט אן ערך 120 פונט א יאהר און דער געוועהנליכער ארבייטער פארדיענט ארום 45 פונט א יאהר. פון 45 פונט פאר־דינסט א יאהר, קען מען ניט אוועקגעבען דירה געלט אליין 33 פונט. מיט דירה אליין קען אן ארבייטער פאמיליע ניט לעבען, און דער טויד דערפון איז אזא: די רעגיערונג האט אויסגעבויט אן אנ־צאהל הייזער פאר די ארימע ארבייטער, נאר די ארבייטער האבען זיך ניט געקענענ באנוצען מיט זיי און אין די דאָזיגע הייר־זער האט זיך ארויסגעגעקליבען די בורזשואַ־זיע.

גלאזגאו, צייגט זיך ארויס, בעסער געזאגט די גרויסע אינדוסטריע פון גלאזגאו לעבט און געדייהעט בלויז פון דעם וואס דער ארבייטער ווערט דארטען עקס־פלואטירט. אויף דעם שוידערליכסטען אופן. די גרויסע פאבריקאנטען פון אייז זענען ארט, פון טוך און אלע אנדערע פראָ־דוקטען מיט וועלכע גלאזגאו און סקאטלאנד אין אין אלגעמיין האבען זיך באריהמט געמאכט טענה'ן אז זיי קענען אנדערש ניט אנפיהרען זייערע געשעפטען, סיידען זיי זאלען אנהאלטען דעם קליינעס מיזע־ראבלען לוין וואס זיי צאהלען. פאראן דארטען א גאנץ שטארקע אונזאן באוועג־גונג און אפט קענען די ארבייטער לייכט אפשטעלען די ארבייט. האבען די גלאזגא־ווער פאבריקאנטען א גרייטען תירוץ, זיי וועלען אין גאנצען צומאכען זייערע פאבריקען. זיי זאגען גאנץ איינפאך, אז זיי האבען אויסגעשחשבונט זייער געשעפט לויט דעם לוין וואס זיי צאהלען. העכערען זיי דעם לוין קענען זיי מעהר ניט קאנקור־רירען מיט די אנדערע לענדער אויף די וועלט־מערק. אי, דער ארבייטער לעבט פאקטיש ניט, נו, איז דאך דאס א גאט זאך, זיי זענען דאך אין דעם ניט שולד־דיג.

עלענד אליין איז אבער ניט דער איינציגער עלעמענט וואס מאכט "רויט". דערצו איז נויטיג א געוויסע פראפאגאנ־דע, א געוויסע אנזאמלונג פון רעוואָלי־ציאנערער עגערגיע, און דאס איז אין סקאטלאנד דאָ איבערגעגוג. די סאָציאַ־ליסטישע באוועגונג דארטען איז שוין גאנץ אלט און סקאטלאנד האט אויסגע־בראכט א גרויסע צאהל סאָציאליסטישע און ארבייטער פיהרער, וועלכע איבען אויס א גאנץ שטארקען איינפלוס אויף די ברייטע ארבייטער מאסען אין אמעריקא. עס וואנדערען אויס מייסטענס די בעסטע ארבייטער און ענג־לאנד פארלירט מיט דעם זעהר פיעל, וואס רום מענשען קראפט אין איינע פון די טייערסטע נאטירליכע אוצרות פון א לאנד. אבער פיעל מעהר בלייבען. און די וואס פארבלייבען זענען אין אזא שטימונג אז אויב עפעס וועט ניט געטאן ווערען אין שנעל. מעג מען זיך ריכטען אויף זעהר ערנסטע געשעהענישען.

ביז ניט לאנג האבען די ענגלישע אר־בייטער געשטעלט אלס הויפט פאדערונג רעגיערונגס הילף און שטיצע פאר אר־בייטסלאזע און אויף פון רעגיערונגס גע־בויטע הייזער פאר די ארימע ארבייטער. לעצטענס האט זיך געגומען הערען צוויי־שען די מעהר אויפגעקלערטערע ענגלישע ארבייטער אן אנדער פאדערונג. די רע־גיערונג האט דאך ניט קיינע אייגענע קאַ־פיטאלען, זי דארף דאך דאס ארויסקריגען פון די בורגער אין דער פארמע פון צינזען און אפצאהלונגען. צינזען און אפצאהלונגען, לויטסיש באוועגונג דארטען איז שוין גאנץ אלט און סקאטלאנד האט אויסגע־בראכט א גרויסע צאהל סאָציאליסטישע און ארבייטער פיהרער, וועלכע איבען אויס א גאנץ שטארקען איינפלוס אויף די ברייטע ארבייטער מאסען אין אמעריקא. עס וואנדערען אויס מייסטענס די בעסטע ארבייטער און ענג־לאנד פארלירט מיט דעם זעהר פיעל, וואס רום מענשען קראפט אין איינע פון די טייערסטע נאטירליכע אוצרות פון א לאנד. אבער פיעל מעהר בלייבען. און די וואס פארבלייבען זענען אין אזא שטימונג אז אויב עפעס וועט ניט געטאן ווערען אין שנעל. מעג מען זיך ריכטען אויף זעהר ערנסטע געשעהענישען.

צו די אידען אין אמעריקא און קאנאדע

אן אויפרוף פון דער דעלעגאציע פון פארבאנד "ארט".

מיט צוויי יאהר צוריק, ווען עס איז שוין אויף אין אמעריקא פון אלעמען איינ־צוזעהן געווארען, אז די וואונדען פון דעם מורח־אויראָפּעאישען אידענטס וועלען ניט געהיילט ווערען דורך "רעליפע", נאר עס איז נויטיג אן אנדאנזיגרטע רעקאָנ־סטרוקטיווע ארבייט, איז דאָ אין לאנד מיט דער הילף פון דר איינשטיין עפעראישע פארד־טרעטער פון "ארט" בראבאנד, געגרינ־דעט געווארען אן אמעריקאנער ארגאנ־יזאציע פון "ארט".

אין סעפטעמבער 1923 האט זיך דער־אמעריקאנער "ארט" פאראייניגט מיט דער פיעלס רעליפע קאמיטע. די פאר־איינינונג איז געווען א רעווולטאט פון ריין מזרח אויראָפּעאישע לענדער, וואס שאר־פער עס ווערען די באגרעצונגען פון עמי־גראציע אין די לענדער איבערן ים, אלץ ענגער ווערט דער קרייז פון די אלטע אי־דישע פרנסות — אלץ שטארקער און ברייטער ווערט דער דראנג צווישען אי־דען צו מלאכה און ברייט. און אויב די טאטעס זענען ניט אימער אימשטאנד אוועקצואווארפען די אלטע פרנסות, און זיך אריינפאסען אין נייע, זוכען זיי אבער, אז זייערע קינדער זאלען לכתחלה צוגע־רייט ווערען צו דעם נייעם מין באשעפ־טיגונג, און דער יונגער דור, אין די צעה־נער טויזענטער, זוכט שולען און מעגליכ־קייט זיך צו לערנען א פאך, א מלאכה, אדער זיך צובינדען צו ערד־ארבייט.

נאך פאר דער מלחמה, איז די פאר־בינדונג פון אידען מיט מלאכה, איינ־דוסטרי און ערד־ארבייט געווען די וויכ־טיגסטע אויפגאבע פאר דער אידישער געזעלשאפטליכקייט פון דער אלטער היים, אבער די שווערע פאליטישע תנאים האבען דעמאָלט ניט דערלאזט אז "ארט" זאל ענטוויקלען א גרויסע טעטיגקייט און ווערען א ברייטע געזעלשאפטליכע אר־גאניזאציע.

בשעת דער מלחמה, ווען די צאריי־שע רעגיערונג האט ארויסגעטריבען הונ־דערטער טויזענדער אידישע פאמיליעס פון זייערע היימען, און פאריאגט זיי אין פון פרעמדע געגענדען, איז "ארט" געווען די ארגאניזאציע וואס האט געשאפען ארבייט אין ארבייטס־מעגליכקייטען פאר גרויסע מאסען, און נעראטעווטעס פיעלע טויזענ־דער פאלקס־מענשען פון הונגער און פון בעטלער־ברויט.

נאך דער מלחמה, ווען אט די אויפ־גאבע איז געווארען טויזענט מאל וויכט־

(פארזעצונג אויף איידיש 3)

פיילם

ליידט ניט נאך א טאג פון בייסענדע, בלוטענדע און שמערצליכע פיילם. קיין ביהרגישע אפשר־ראציע צוויי. דאקטאר טשיים'עס איינטמענט וועט אייך זאר־פארט פארלייכטערען און אייך געבען דייערדיגען בענעפיט. 60. א באקס: אין קאסט, אדער: ערמאנסאן, בייטס פעל באקס פרייז. דערמאהנונג די צייטונג און שיקט 2 סענט פאר פאסטערוש.

מוחות אומזיסט קענען ווייט ניט געהן.

פארטייאיש צו די רבנים, און זענען אויף געגען די טומלען אין שטאדט.

פלייש אידען וועלכע פארטומלען די

מיט פארשפרייטען ליגענס קען מען ווייט ניט געהן

—)0:(—

די נעכטיגע מארגען־פאסט האט אונז געבראכט פאלגענדען בריעף: געעהרטער רעדאקטאר!

נאך די רעדעס וואס זענען געהאלטען געווארען דעם יום טוב אין עטליכע שולען פון דער קהלה, און לויט די „הענדבילס" וואס מען האט יעדען געטיילט, ווערט אין שטאדט פארשטאנען אז דער „זשורנאל" וויל ביי דער קהלה ניט אנגעהמען אפילו פאר געלט אן „אדווערטייז־מענט", אדער וועלכעס עס געהערט צו דער קהלה.

איז אשטר מעגליך צו ערקלעהרען אויב עס איז ריכטיג, און וואס איז די אורזאכע?

ה. א. שובין.

מיר לייקענען קאטעגאריש אפ די באשולדיגונג וואס מען וויל אויף אונז מאכען.

אז דער „זשורנאל" ענטזאגט זיך ניט צו נעהמען באצאהלטע „אדווערטייזמענטס" פון דער קהלה, וועגען דעם דארפען מיר דאך אפילו קיין רייד ניט פארלירען, איז דאך דער בעסטער באוויז פאר דעם די קהלהס נאטיצען און „בשרות דירעקטארי" וועלכע ערשיינען אפט אין דער צייטונג

אבער ניט נאר דאס, דער „זשורנאל" האט נאך קיינמאהל ניט ענטזאגט קיין נייעס פון דער קהלה, אין פיעלע מאהל האבען מיר אפילו געדרוקט נייעסען, באמערקענדיג דערביי בפירוש, אז די באטרעפענדע ידיעות זענען אינו איבערגעגעבען פון די קהלה־טוער.

אייב עס געפינט זיך ווער וואס זאגט, אדער וויל איינשמועסען, אז דער „זשורנאל" אינטערעסירט קהלה־נייעס, קענען מיר איהם נאר בראנד־מארקען אלס א ל י ג נ ע ר, ווער די פערזאן זאל ניט זיין.

דער „זשורנאל" אלס אן אומפארטייאישע צייטונג אונטערדריקט קיינמאהל ניט קיין צד, מעגען אפילו די ארויסגעזאגטע מיינונגען פון דער רעדאקציע, פארעפענטליכען מיר זיי אבער יעדעס־פאל, וויל „פרייע פרעסע" מיינט ניט ביי אין קיין סתם שפיעלוואר.

דער „זשורנאל" האט לעצטענס אנגעהייבען צו דרוקען א סעריע ארטיקלען וועגען דעם טומעל ארום דער קהלה, און דארטען ווערען געגע־בען נאך די טענות און קרישווערדע פון אלע צדדים.

די פיעלע לייט־ארטיקלען אין „זשורנאל" וועגען דעם ענין, זענען איך געגנוג באריהמט אז דער „זשורנאל" פארפאלגט נאר דעם אמת פון דער זאך און דעם וואוילזיין פון דער שטאדט.

אויב די קהלה־טוער זופען זיך אויסצובאהאלטען מיט'ן אויסרייד פון זיין אינטערדריקטע, אויף אזוי וויט האבען מיר ניט געגלויבט.

אבער וואס פשט'לען זיך — זאלען די קהלה טוער ארויסקומען אפען. דער „זשורנאל" וועט זיי געבען גענוג פלאץ פאר זייער ערקלעה־רונג, וויפיעל פלאץ עס זאל ניט נויטיג זיין.

זאלען זיי עס עפענטליך ערקלעהרען, אויב זיי קענען עס.

מיט ליגענס פארשפרייטען קען מען ווייט ניט געהן.

עס האט שוין אין די לעצטע יאהרען עטליכע מאהל פאסירט, יעדעס מאהל ווען די קהלה איז א דורכפאל, שרייט מען „באפט א גנב" — דער „זשורנאל" איז שולדיג, מען אונטערדריקט זיי. אבער מענשען מיט שכל האבען שוין אלץ געמערקט וויסען: אז די בבא־מעשה איז מעהר ניט גילטיג, און אז מיט פארשפרייטען ליגענס אויף אונזער רעכנונג, קען מען ווענ'ג וואס העלפען דער קהלה.

מ'הייסט ניט קושען רויטע פאנען

אין שטאדט איז היינטיגע וואך אפגעהאלטען געווארען א קאנווענ־שאן פון אן עקסטרעמער ארגאניזאציע. די פאליציי האט וועגען דעם געד־וואוסט. די פרעסע האט געבראכט נאטיצען וועגען דער קאנווענשאן, און יעדער איינער האט געוואוסט, אז מען איז ניט אויסען צו באהאלטען זיך פאר אימיצען.

איז אבער די ענגלישע פרעסע דערמיט נאך ניט צופריידען, מען וויל מאכען דעם רושם, אז הינטער די קולוסען פון דער קאנווענשאן האט מען עפעס טריפה'נעס אפגעטאן, — אז מען האט דארט גאט ווייסט וואס באשלאסען.

אין די חשדים האבען שוין געבראכט די נויטיגע רעזולטאטען. קאנטראלער קעמעראן איז ארויסגעטראטען מיט א פזמון, אז ניט נאר האט מען אריינגעלאזען אין לאנד גאט ווייסט וועלכע אגיטאטארען, נאר מען לאזט עקזיסטירען זונטאג־שולען, וואו „מען לערענט די קינדער צו קושען די רויטע פאן".

און דאס איז שוין